

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

7. listopadu 2018*

„Řízení o předběžné otázce – Pravomoc Soudního dvora – Směrnice 2003/86/ES – Právo na sloučení rodiny – Článek 15 – Odmítnutí udělit samostatné povolení k pobytu – Vnitrostátní právní úprava stanovící povinnost složit zkoušku občanské integrace“

Ve věci C-257/17,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Raad van State (Státní rada, Nizozemsko) ze dne 10. května 2017, došlým Soudnímu dvoru dne 15. května 2017, v řízení

C,

A

proti

Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení M. Vilaras, předseda čtvrtého senátu, vykonávající funkci předsedy třetího senátu, J. Malenovský, L. Bay Larsen (zpravodaj), M. Safjan a D. Šváby, soudci,

generální advokát: P. Mengozzi,

vedoucí soudní kanceláře: R. Şereş, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 19. března 2018,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za paní C a paní A C. F. Wassenaarem, advocaat,
- za nizozemskou vládu M. K. Bulterman, M. H. S. Gijzen a M. A. M. de Ree, jako zmocněnkyněmi,
- za rakouskou vládu G. Eberhardem, jako zmocněncem,
- za Evropskou komisi C. Cattabriga a G. Wilsem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 27. června 2018,

* Jednací jazyk: nizozemština.

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 15 odst. 1 a 4 směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny (Úř. věst. 2003, L 251, s. 12; Zvl. vyd. 19/06, s. 224).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporů vedených paní C a paní A, státními příslušnicemi třetích zemí, proti Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (státní tajemník pro bezpečnost a spravedlnost, Nizozemsko) (dále jen „státní tajemník“) ohledně toho, že státní tajemník zamítl jejich žádosti o změnu omezení, s nímž bylo spojeno jejich povolení k dočasnému pobytu, a že paní C bylo odňato povolení k dočasnému pobytu.

Právní rámec

Unijní právo

Směrnice 2003/86

- 3 Bod 15 odůvodnění směrnice 2003/86 zní takto:

„Je třeba podporovat integraci členů rodiny. Za tím účelem by jim mělo být uděleno právní postavení nezávislé na právním postavení osoby usilující o sjednocení rodiny, zejména v případě rozpadu manželství a partnerství, a měli by mít přístup ke vzdělání, zaměstnání a odbornému vzdělání za stejných podmínek jako osoba, s níž jsou sloučeny.“

- 4 Podle čl. 2 písm. c) této směrnice je „osoba usilující o sloučení rodiny“ definována jako „státní příslušník třetí země, který oprávněně pobývá v členském státě a žádá o sloučení rodiny nebo jehož rodinní příslušníci žádají o sloučení rodiny za účelem jeho následování“.

- 5 Článek 3 odst. 3 uvedené směrnice zní takto:

„Tato směrnice se nevztahuje na rodinné příslušníky občana Unie.“

- 6 Článek 7 odst. 2 téže směrnice stanoví:

„Členské státy mohou po státních příslušnících třetí země vyžadovat dodržování integračních opatření v souladu s vnitrostátním právem.

Pokud jde o uprchlíky nebo rodinné příslušníky uprchlíků uvedené v článku 12, mohou být integrační opatření uvedená v prvním pododstavci uplatněna teprve poté, co bylo dotyčným osobám umožněno sloučení rodiny.“

- 7 Článek 15 směrnice 2003/86 uvádí:

„1. Nejpozději po pěti letech pobytu a za předpokladu, že rodinnému příslušníkovi nebylo uděleno povolení k pobytu z jiných důvodů, než je sloučení rodiny, mají manžel nebo nesezdaný partner a dítě, které dosáhlo plnoletosti, právo na samostatné povolení k pobytu, nezávislé na povolení k pobytu osoby usilující o sloučení rodiny, na základě podání žádosti, pokud se vyžaduje.

Členské státy mohou omezit udělení povolení k pobytu uvedené v prvním pododstavci manželovi nebo nesezdanému partnerovi v případech rozpadu rodinného vztahu.

[...]

4. Podmínky týkající se udělení a doby trvání samostatných povolení k pobytu stanoví vnitrostátní právo.“

Směrnice 2003/109/ES

- 8 Článek 5 odst. 2 směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty (Úř. věst. 2004, L 16, s. 44; Zvl. vyd. 19/06, s. 272), stanoví:

„Členské státy mohou požadovat, aby státní příslušníci třetích zemí dodržovali integrační opatření [podmínky] v souladu s vnitrostátním právem.“

Nizozemské právo

- 9 Článek 3.51 Vreemdelingenbesluit 2000 (cizinecká vyhláška z roku 2000) stanoví:

„1. Povolení k dočasnému pobytu [...] spojené s omezením souvisejícím s trvalými humanitárními důvody může být vydáno cizinci, který:

- a) pobývá v Nizozemsku pět let jakožto držitel povolení k pobytu spojeného s omezením uvedeným v bodě 1°, [...]:
1°. pobyt jako rodinný příslušník osoby, která je držitelem povolení k trvalému pobytu;

[...]

5. Článek 3.80a se použije na cizince uvedené v odst. 1 písm. a) bodě 1° [...].“

- 10 Článek 3.80a této vyhlášky zní takto:

„1. Žádost o změnu povolení k pobytu [...] na povolení k pobytu, které je spojeno s omezením souvisejícím s trvalými humanitárními důvody, se zamítne, pokud žádost byla podána cizincem ve smyslu čl. 3.51 odst. 1 *initio* a písm. a) bodu 1°, který nesložil zkoušku uvedenou v čl. 7 odst. 2 písm. a) zákona o občanské integraci nebo nezískal diplom, osvědčení nebo jiný doklad ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. c) téhož zákona.

2. První odstavec se nepoužije, pokud cizinec:

[...]

- e) byl od povinnosti občanské integrace osvobozen [...]

[...]

4. Ministr kromě toho může od použití odstavce 1 upustit, pokud má za to, že by jeho použití vedlo ke zjevným situacím závažné nespravedlnosti.“

11 Článek 6 odst. 1 Wet inburgering (zákon o občanské integraci) uvádí:

„Ministr osvobodí osobu podléhající povinnosti občanské integrace od této povinnosti, pokud:

- a) tato osoba prokázala, že z důvodu duševního nebo tělesného postižení či duševní poruchy je trvale neschopna složit zkoušku občanské integrace;
- b) dospěl na základě prokázaného úsilí osoby podléhající povinnosti občanské integrace k závěru, že tato osoba nemůže z pochopitelných důvodů splnit povinnost občanské integrace.“

12 Článek 7 odst. 1 a 2 uvedeného zákona zní takto:

„1. Osoba podléhající povinnosti občanské integrace získá do tří let ústní a písemné znalosti nizozemštiny odpovídající nejméně úrovni A 2 Společného evropského referenčního rámce pro moderní cizí jazyky, jakož i znalost nizozemské společnosti.

2. Osoba podléhající povinnosti občanské integrace splnila svou povinnost občanské integrace, jestliže:

- a) složila zkoušku stanovenou ministrem nebo
- b) získala diplom, osvědčení nebo jiný doklad ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. c).“

Spory v původních řízeních a předběžné otázky

Situace paní C

- 13 Paní C byla od 5. listopadu 2008 do 5. listopadu 2014 držitelkou povolení k pobytu za účelem pobytu u svého manžela, nizozemského státního příslušníka. Dne 20. srpna 2014 podala paní C žádost o změnu tohoto povolení na povolení k prodlouženému pobytu.
- 14 Státní tajemník tuto žádost dne 2. února 2015 zamítl s odůvodněním, že paní C nedoložila, že buď složila zkoušku občanské integrace, nebo že byla od této povinnosti osvobozena nebo jí tato povinnost byla prominuta. Státní tajemník rovněž se zpětným účinkem k 10. únoru 2014 odňal paní C povolení k pobytu za účelem pobytu u jejího manžela s odůvodněním, že paní C již od tohoto data nebydlela na stejné adrese jako její manžel.
- 15 V návaznosti na stížnost podanou paní C jí státní tajemník rozhodnutím ze dne 24. července 2015 udělil samostatné povolení k pobytu od 16. února 2015. Toto rozhodnutí bylo odůvodněno tím, že paní C předala státnímu tajemníkovi stanovisko Dienst Uitvoering Onderwijs (centrum vzdělávacích služeb, Nizozemsko) ze dne 15. února 2015, v němž se uvádělo, že paní C byla od povinnosti občanské integrace osvobozena. Státní tajemník nicméně potvrdil odnětí povolení k pobytu, jehož byla paní C držitelkou za účelem pobytu u svého manžela, se zpětným účinkem k 10. únoru 2014.
- 16 Paní C podala proti rozhodnutí státního tajemníka ze dne 24. července 2015 žalobu k rechtbank den Haag zittingsplaats Rotterdam (soud v Haagu, zasedající v Rotterdamu, Nizozemsko). Tento soud danou žalobu rozsudkem ze dne 5. ledna 2016 zamítl.
- 17 Proti tomuto rozsudku podala paní C odvolání k předkládajícímu soudu.

Situace paní A

- 18 Paní A byla od 20. prosince 1997 do 15. října 2016 držitelkou povolení k pobytu za účelem pobytu u svého manžela, nizozemského státního příslušníka. Dne 11. listopadu 2014 podala paní A žádost o změnu tohoto povolení na povolení k prodlouženému pobytu.
- 19 Státní tajemník tuto žádost dne 26. února 2015 zamítl s odůvodněním, že paní A nedoložila, že buď složila zkoušku občanské integrace, nebo že byla od této povinnosti osvobozena nebo jí tato povinnost byla prominuta.
- 20 V návaznosti na stížnost podanou paní A státní tajemník rozhodnutím ze dne 21. září 2015 své původní rozhodnutí potvrdil.
- 21 Paní A podala proti tomuto rozhodnutí žalobu k rechtbank den Haag zittingsplaats Rotterdam (soud v Haagu, zasedající v Rotterdamu). Tento soud danou žalobu rozsudkem ze dne 25. května 2016 zamítl.
- 22 Proti tomuto rozsudku podala paní A odvolání k předkládajícímu soudu.

Společné úvahy pro situaci paní C a paní A

- 23 Předkládající soud má za to, že podle čl. 3 odst. 3 směrnice 2003/86 nespadají situace dotčené v původních řízeních do působnosti této směrnice, neboť manžel paní C i manžel paní A jsou nizozemskými státními příslušníky.
- 24 Podle předkládajícího soudu se však článek 15 uvedené směrnice použije na paní A i na paní C analogicky, neboť nizozemské právo stanoví, že pokud – jako v projednávaném případě – nizozemské právní předpisy nerozlišují mezi situací, na kterou se vztahuje unijní právo, a situací, na kterou se unijní právo nevztahuje, použijí se příslušná ustanovení uvedeného práva přímo a bezpodmínečně na vnitrostátní situaci.
- 25 Předkládající soud se proto sice domnívá, že výklad článku 15 směrnice 2003/86 je rozhodující pro výsledek sporů v původních řízeních, klade si nicméně otázku, zda s ohledem na rozsudek ze dne 18. října 2012, Nolan (C-583/10, EU:C:2012:638), má Soudní dvůr pravomoc odpovědět na předběžnou otázku týkající se výkladu tohoto článku v takových situacích, jako nastaly v původních řízeních.
- 26 Pro případ, že je odpověď na tuto otázku kladná, si předkládající soud klade otázku, zda je vnitrostátní právní úprava stanovící integrační podmínku slučitelná s článkem 15 směrnice 2003/86, a pokud tomu tak není, od jakého data musí samostatné povolení k pobytu vyvolávat účinky.
- 27 Za těchto podmínek se Raad van State (Státní rada, Nizozemsko) rozhodla přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Má Soudní dvůr s ohledem na čl. 3 odst. 3 směrnice [2003/86] a rozsudek ze dne 18. října 2012, Nolan (C-583/10, EU:C:2012:638), pravomoc odpovědět na předběžné otázky nizozemského soudu týkající se výkladu ustanovení uvedené směrnice ve sporu ohledně práva pobytu rodinných příslušníků osob usilujících o sloučení rodiny, které mají nizozemskou státní příslušnost, když tato směrnice byla v nizozemském právu prohlášena za přímo a bezpodmínečně použitelnou na tyto rodinné příslušníky?

- 2) Je třeba čl. 15 odst. 1 a 4 směrnice [2003/86] vykládat v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, o jakou se jedná ve věcech v původních řízeních a jež stanoví, že žádost cizince, který na území členského státu oprávněně pobývá v rámci sloučení rodiny po dobu delší než pět let, o samostatné povolení k pobytu může být zamítnuta z důvodu, že tento cizinec nesplnil integrační podmínky vyžadované vnitrostátním právem?
- 3) Musí být čl. 15 odst. 1 a 4 směrnice [2003/86] vykládán v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, o jakou se jedná ve věcech v původních řízeních a jež stanoví, že samostatné povolení k pobytu lze udělit až od data podání žádosti?“

K předběžným otázkám

K první otázce

- 28 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda má Soudní dvůr na základě článku 267 SFEU pravomoc vykládat článek 15 směrnice 2003/86 v takových situacích, jako nastaly ve věcech v původních řízeních, v nichž byl předkládající soud povolán rozhodnout o udělení samostatného povolení k pobytu státnímu příslušníkovi třetí země, který je rodinným příslušníkem občana Unie, jenž nevyužil svého práva volného pohybu, pokud se toto ustanovení stalo přímo a bezpodmínečně použitelným na takovéto situace na základě vnitrostátního práva.
- 29 Je třeba poukázat jednak na to, že čl. 2 písm. c) směrnice 2003/86 upřesňuje, že se pojem „osoba usilující o sloučení rodiny“ nutně vztahuje na státního příslušníka třetí země, a jednak na to, že čl. 3 odst. 3 této směrnice stanoví, že se uvedená směrnice nevztahuje na rodinné příslušníky občana Unie.
- 30 Unijní normotvůrce tudíž nestanovil, že by uvedená směrnice měla být použitelná na takovou osobu, jako jsou žalobkyně v původních řízeních, která je státním příslušníkem třetí země a rodinným příslušníkem občana Unie, jenž nevyužil svého práva volného pohybu, což ostatně potvrzují přípravné práce na směrnici 2003/86 (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. listopadu 2011, Dereci a další, C-256/11, EU:C:2011:734, body 48 a 49).
- 31 Z ustálené judikatury Soudního dvora však vyplývá, že Soudní dvůr má pravomoc rozhodnout o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se ustanovení unijního práva v situacích, kdy se na skutkový stav v původním řízení sice přímo nevztahovala působnost tohoto práva, ale ustanovení uvedeného práva se stala použitelnými na základě vnitrostátního práva v důsledku odkazu tohoto práva na jejich obsah (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 21. prosince 2011, Cicala, C-482/10, EU:C:2011:868, bod 17; ze dne 18. října 2012, Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, bod 45, a ze dne 15. listopadu 2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, bod 53).
- 32 V takových situacích totiž existuje jasný unijní zájem na tom, aby se za účelem předejití budoucím rozdílným výkladům dostalo ustanovením převzatým z unijního práva jednotného výkladu (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 18. října 2012, Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, bod 46, a ze dne 22. března 2018, Jacob a Lassus, C-327/16 a C-421/16, EU:C:2018:210, bod 34).
- 33 Výklad provedený Soudním dvorem stran ustanovení unijního práva v situacích, které nespádají do jejich působnosti, je odůvodněn, jestliže se tato ustanovení stala na základě vnitrostátního práva přímo a bezpodmínečně použitelnými na takové situace, aby bylo zajištěno, že s těmito situacemi a situacemi spadajícími do působnosti unijního práva bude zacházeno stejně (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 21. prosince 2011, Cicala, C-482/10, EU:C:2011:868, bod 19; ze dne 18. října 2012, Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, bod 47, a ze dne 7. listopadu 2013, Romeo, C-313/12, EU:C:2013:718, bod 33).

- 34 V projednávané věci předkládající soud, který má jediný pravomoc vykládat vnitrostátní právo v rámci systému soudní spolupráce zavedeného článkem 267 SFEU (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 17. července 1997, *Leur-Bloem*, C-28/95, EU:C:1997:369, bod 33, a ze dne 14. června 2017, *Online Games* a další, C-685/15, EU:C:2017:452, bod 45), upřesnil, že z nizozemského práva vyplývá, že pokud – jako v projednávané věci – podřídí vnitrostátní zákonodárce témuž pravidlu situaci spadající do působnosti unijního práva i situaci, jež do působnosti tohoto práva nespadá, musí být s těmito situacemi zacházeno stejně. Uvedený soud z toho dovodil, že je na základě nizozemského práva povinen použít článek 15 směrnice 2003/86 ve věcech v původních řízeních.
- 35 Za těchto podmínek je třeba mít za to, že – jak rovněž uvádí nizozemská vláda – se toto ustanovení stalo na základě nizozemského práva přímo a bezpodmínečně použitelným na takové situace, jaké nastaly ve věcech v původních řízeních, a že tedy existuje jasný zájem Unie na tom, aby Soudní dvůr o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce rozhodl.
- 36 Tento závěr nemůže být zpochybněn okolností, že čl. 3 odst. 3 směrnice 2003/86 výslovně vylučuje takové situace, jako nastaly ve věcech v původních řízeních, z působnosti této směrnice.
- 37 V tomto směru je třeba zdůraznit, že Soudní dvůr již judikoval, že je-li splněna podmínka uvedená v bodě 33 tohoto rozsudku, může být jeho pravomoc dána i v situacích, které jsou z působnosti unijního aktu výslovně vyloučeny (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 19. října 2017, *Solar Electric Martinique*, C-303/16, EU:C:2017:773, body 29 a 30, a ze dne 27. června 2018, *SGI a Valériane*, C-459/17 a C-460/17, EU:C:2018:501, bod 28).
- 38 Toto řešení je zcela v souladu s ustálenou judikaturou Soudního dvora připomenutou v bodech 31 až 33 tohoto rozsudku, podle které má mít Soudní dvůr možnost rozhodovat o výkladu ustanovení unijního práva – nezávisle na podmínkách, za nichž se tato ustanovení mají použít – právě v situacích, jejichž zahrnutí do působnosti těchto ustanovení autoři Smluv nebo unijní normotvůrce nepovažovali za užitečné (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 18. října 1990, *Dzodzi*, C-297/88 a C-197/89, EU:C:1990:360, bod 37).
- 39 V tomto kontextu není smysluplné, aby se pravomoc Soudního dvora měnila v závislosti na tom, zda byl rozsah působnosti příslušného ustanovení vymezen prostřednictvím pozitivní definice nebo uvedením určitých případů vyloučení, neboť obě legislativní techniky lze použít stejnou měrou.
- 40 Je nutno ostatně konstatovat, že v projednávané věci vyplývá vyloučení rodinných příslušníků občanů Unie z rozsahu působnosti směrnice 2003/86 jak z definice pojmu „osoby usilující o sloučení rodiny“ v čl. 2 písm. c) této směrnice, tak z případu vyloučení uvedeného v čl. 3 odst. 3 uvedené směrnice.
- 41 Kromě toho, pokud předkládající soud uvádí, že jeho pochybnosti stran pravomoci Soudního dvora vyplývají z rozsudku ze dne 18. října 2012, *Nolan* (C-583/10, EU:C:2012:638), je třeba poukázat na to, že věc, ve které byl vydán uvedený rozsudek, se vyznačovala zvláštnostmi, jimiž se věci v původních řízeních nevyznačují.
- 42 Jednak by totiž ve věci, ve které byl vydán uvedený rozsudek, uznání pravomoci Soudního dvora vedlo k rozporu se samotnou logikou dotčeného unijního aktu, který přispíval k vytvoření a fungování vnitřního trhu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 18. října 2012, *Nolan*, C-583/10, EU:C:2012:638, body 36 až 41).
- 43 A jednak nemohl být v oné věci na základě údajů obsažených ve spise předaném Soudnímu dvoru zjištěn přímý a bezpodmínečný odkaz vnitrostátního práva na unijní právo, jaký byl konstatován v bodě 35 rozsudku v projednávané věci (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 18. října 2012, *Nolan*, C-583/10, EU:C:2012:638, body 51 a 52).

44 Vzhledem k výše uvedenému je třeba na první otázku odpovědět, že Soudní dvůr má na základě článku 267 SFEU pravomoc vykládat článek 15 směrnice 2003/86 v takových situacích, jako nastaly ve věcech v původních řízeních, v nichž byl předkládající soud povolán rozhodnout o udělení samostatného povolení k pobytu státnímu příslušníkovi třetí země, který je rodinným příslušníkem občana Unie, jenž nevyužil svého práva volného pohybu, pokud se toto ustanovení stalo přímo a bezpodmínečně použitelným na takovéto situace na základě vnitrostátního práva.

K druhé otázce

45 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 15 odst. 1 a 4 směrnice 2003/86 brání vnitrostátní právní úpravě, podle které lze zamítnout žádost o samostatné povolení k pobytu podanou státním příslušníkem třetí země, který na území členského státu pobýval v rámci sloučení rodiny po dobu delší než pět let, z důvodu, že nedoložil složení zkoušky občanské integrace týkající se jazyka a společnosti tohoto členského státu.

46 Článek 15 odst. 1 směrnice 2003/86 stanoví, že nejpozději po pěti letech pobytu a za předpokladu, že rodinnému příslušníkovi nebylo uděleno povolení k pobytu z jiných důvodů, než je sloučení rodiny, mají manžel nebo nesezdaný partner a dítě, které dosáhlo plnoletosti, právo na samostatné povolení k pobytu, nezávislé na povolení k pobytu osoby usilující o sloučení rodiny, na základě podání žádosti, pokud se vyžaduje.

47 Článek 15 odst. 4 této směrnice upřesňuje, že podmínky týkající se udělení a doby trvání tohoto povolení k pobytu stanoví vnitrostátní právo.

48 Ze vzájemného spojení obou těchto ustanovení vyplývá, že po uplynutí pěti let pobytu na území členského státu v rámci sloučení rodiny sice v zásadě vzniká právo na vydání samostatného povolení k pobytu, nicméně unijní normotvůrce členskými státním umožnil, aby udělení takového povolení podrobily určitým podmínkám, jejichž vymezení přísluší těmto členskými státním.

49 Unijní normotvůrce tudíž tím, že v čl. 15 odst. 4 směrnice 2003/86 učinil odkaz na vnitrostátní právo, dal najevo, že si přál ponechat na uvážení každého členského státu, za jakých podmínek má být vydáno samostatné povolení k pobytu státnímu příslušníkovi třetí země, který na jeho území pobýval po dobu pěti let v rámci sloučení rodiny (obdobně viz rozsudek ze dne 12. dubna 2018, A a S, C-550/16, EU:C:2018:248, bod 42).

50 V tomto ohledu tedy platí, že se pravidla upravující udělování samostatného povolení k pobytu liší od pravidel, za jakých je povolováno sloučení rodiny, která obsahují přesně vymezené pozitivní povinnosti a jež v případech určených směrnicí 2003/86 ukládají členskými státním povinnost povolit toto sloučení rodiny, aniž tyto státy mohou uplatnit prostor pro uvážení (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 9. července 2015, K a A, C-153/14, EU:C:2015:453, bod 46).

51 Avšak vzhledem k tomu, že udělení samostatného povolení k pobytu po uplynutí doby zmíněné v čl. 15 odst. 1 této směrnice je obecným pravidlem, nesmí být rozhodovací prostor přiznaný členskými státním článkem 15 odst. 4 uvedené směrnice těmito státním užíván takovým způsobem, který by ohrožoval cíl tohoto článku, jímž je – jak zdůrazňuje bod 15 odůvodnění téže směrnice – umožnit rodinným příslušníkům osoby usilující o sloučení rodiny získání právního postavení nezávislého na osobě usilující o sloučení rodiny, jakož i jeho užitečný účinek (obdobně viz rozsudek ze dne 9. července 2015, K a A, C-153/14, EU:C:2015:453, bod 50).

52. Dodatečné podmínky, jimž členský stát podrobuje udělení samostatného povolení k pobytu, tudíž nemohou být natolik přísné, že by představovaly těžko překonatelnou překážku, která by státním příslušníkům třetích zemí zmíněným v čl. 15 odst. 1 směrnice 2003/86 prakticky znemožnila získat obvyklou cestou takové povolení k pobytu po uplynutí doby uvedené v tomto ustanovení (obdobně viz rozsudek ze dne 9. července 2015, K a A, C-153/14, EU:C:2015:453, bod 59).
53. Vzhledem k tomu, že čl. 15 odst. 4 této směrnice neobsahuje v tomto směru žádné informace, nemůže toto omezení možnosti přiznané členskými státy v tomto ustanovení obecně bránit tomu, aby tyto členské státy zavedly věcné podmínky.
54. V tomto kontextu nelze vyloučit, že členský stát může podmínit udělení samostatného povolení k pobytu složením zkoušky občanské integrace týkající se jazyka a společnosti tohoto členského státu.
55. Zaprvé je třeba uvést, že zavedení podmínek týkajících se integrace je podle všeho soudržné s obecným cílem usnadnit integraci státních příslušníků třetích zemí v členských státech, jež unijní normotvůrce vyjádřil v bodě 15 odůvodnění směrnice 2003/86 (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 27. června 2006, Parlament v. Rada, C-540/03, EU:C:2006:429, bod 69, a ze dne 9. července 2015, K a A, C-153/14, EU:C:2015:453, bod 53).
56. Zadruhé je třeba připomenout, že čl. 7 odst. 2 směrnice 2003/86 umožňuje členským státům požadovat po státních příslušnících třetích zemí, aby splnili integrační opatření, aniž tato opatření omezuje na období před povolením vstupu těchto státních příslušníků na jejich území.
57. Za těchto podmínek by mohla být účinnost opatření případně přijatých členským státem v rámci čl. 7 odst. 2 směrnice 2003/86 oslabena, kdyby absence integrace státního příslušníka třetí země po uplynutí období pěti let nemohla v žádném případě bránit konsolidaci jeho práva pobytu na základě článku 15 této směrnice.
58. Je ostatně nutné konstatovat, že v kontextu detailnější harmonizace prostřednictvím směrnice 2003/109 unijní normotvůrce členským státům v čl. 5 odst. 2 této směrnice specificky umožnil podřídit získání postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta integračním podmínkám.
59. Zatřetí je třeba uvést, že vzhledem k tomu, že právo na udělení samostatného povolení k pobytu je přiznáno po uplynutí doby pěti let pobytu na území členského státu, museli mít státní příslušníci třetích zemí příležitost získat určitou znalost jazyka a společnosti tohoto členského státu, jež jim v zásadě umožňuje složit zkoušku týkající se těchto znalostí. Na stanovení požadavků v tomto směru tedy nelze obecně nahlížet tak, že může zbavit čl. 15 odst. 1 užitečného účinku.
60. Avšak za účelem zachování cíle tohoto ustanovení a v souladu se zásadou proporcionality, která patří k obecným zásadám unijního práva, musí být konkrétní podmínky takového požadavku s to uskutečnit cíle sledované vnitrostátní právní úpravou a nesmějí překročit meze toho, co je nezbytné k jejich dosažení (obdobně viz rozsudek ze dne 9. července 2015, K a A, C-153/14, EU:C:2015:453, bod 51).
61. Povinnost složit zkoušku občanské integrace musí umožnit ověření, že dotyční státní příslušníci třetích zemí získali znalosti jazyka i společnosti hostitelského členského státu, které jsou nesporně užitečné k zajištění jejich integrace v tomto členském státě (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 4. června 2015, P a S, C-579/13, EU:C:2015:369, bod 48, a ze dne 9. července 2015, K a A, C-153/14, EU:C:2015:453, body 53 a 54).
62. Tato povinnost však nemůže platně překročit meze toho, co je nezbytné k dosažení cíle spočívajícího v usnadnění integrace uvedených státních příslušníků třetích zemí.

- 63 To konkrétně předpokládá, že znalosti požadované ke složení zkoušky občanské integrace budou odpovídat základní úrovni, že podmínka uložená vnitrostátní právní úpravou nepovede k tomu, že státním příslušníkům třetích zemí, kteří prokázali vůli tuto zkoušku složit a úsilí vynaložené za tímto účelem, bude zabráněno v získání samostatného povolení pobytu, že budou náležitě zohledněny zvláštní individuální okolnosti a že náklady spojené s uvedenou zkouškou nebudou nepřiměřeně vysoké (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 9. července 2015, K a A, C-153/14, EU:C:2015:453, body 54 až 70).
- 64 V této souvislosti je třeba zejména zdůraznit, že příslušné orgány musí mít na základě takových okolností, jako je věk, úroveň vzdělání, finanční situace nebo zdravotní stav dotyčných rodinných příslušníků osoby usilující o sloučení rodiny, možnost nepodmínit udělení samostatného povolení k pobytu složením zkoušky občanské integrace, pokud se z důvodu těchto okolností ukáže, že tito rodinní příslušníci nejsou schopni se dostavit k této zkoušce nebo tuto zkoušku složit (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 9. července 2015, K a A, C-153/14, EU:C:2015:453, bod 58).
- 65 Vzhledem k předchozím úvahám je třeba na druhou otázku odpovědět, že čl. 15 odst. 1 a 4 směrnice 2003/86 nebrání vnitrostátní právní úpravě, podle které lze zamítnout žádost o samostatné povolení k pobytu podanou státním příslušníkem třetí země, který na území členského státu pobýval v rámci sloučení rodiny po dobu delší než pět let, z důvodu, že nedoložil složení zkoušky občanské integrace týkající se jazyka a společnosti tohoto členského státu, jestliže konkrétní podmínky povinnosti složit tuto zkoušku nepřekračují meze toho, co je nezbytné k dosažení cíle usnadnění integrace státních příslušníků třetích zemí.

K třetí otázce

- 66 Podstatou třetí otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 15 odst. 1 a 4 směrnice 2003/86 brání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že samostatné povolení k pobytu může být vydáno až od data podání příslušné žádosti.
- 67 Nejprve je třeba poznamenat, že článek 15 směrnice 2003/86 neobsahuje specifické pravidlo, jež by upravovalo průběh řízení o udělení samostatného povolení k pobytu, a *a fortiori* ani datum, k němuž musí toto povolení vyvolávat své účinky.
- 68 Dále je třeba uvést, že žádný prvek tohoto ustanovení nenasvědčuje tomu, že by udělení uvedeného povolení bylo prostým deklaratorním úkonem; čl. 15 odst. 1 této směrnice ostatně výslovně stanoví, že členské státy mohou právo na takovéto povolení podmínit podáním žádosti.
- 69 A konečně z čl. 15 odst. 4 uvedené směrnice vyplývá, že členským státům zejména přísluší stanovit podmínky týkající se udělení samostatného povolení k pobytu, k nimž mohou mimo jiné patřit procesní podmínky udělení tohoto povolení.
- 70 Z úvah v bodě 52 tohoto rozsudku sice vyplývá, že tato možnost nemůže být použita k zavedení pravidla, které by představovalo těžko překonatelnou překážku, která by státním příslušníkům třetích zemí zmíněným v čl. 15 odst. 1 směrnice 2003/86 prakticky znemožnila získat obvyklou cestou takové povolení k pobytu po uplynutí doby uvedené v tomto ustanovení, nicméně je třeba mít za to, že právní úprava, podle níž může být samostatné povolení k pobytu vydáno až od data podání příslušné žádosti, takový účinek zjevně mít nemůže.
- 71 Na třetí otázku je tudíž třeba odpovědět, že čl. 15 odst. 1 a 4 směrnice 2003/86 nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že samostatné povolení k pobytu může být vydáno až od data podání příslušné žádosti.

K nákladům řízení

72 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

- 1) Soudní dvůr má na základě článku 267 SFEU pravomoc vykládat článek 15 směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny v takových situacích, jaké nastaly ve věcech v původních řízeních, v nichž byl předkládající soud povolán rozhodnout o udělení samostatného povolení k pobytu státnímu příslušníkovi třetí země, který je rodinným příslušníkem občana Evropské unie, jenž nevyužil svého práva volného pohybu, pokud se toto ustanovení stalo přímo a bezpodmínečně použitelným na takovéto situace na základě vnitrostátního práva.
- 2) Článek 15 odst. 1 a 4 směrnice 2003/86 nebrání vnitrostátní právní úpravě, podle které lze zamítnout žádost o samostatné povolení k pobytu podanou státním příslušníkem třetí země, který na území členského státu pobýval v rámci sloučení rodiny po dobu delší než pět let, z důvodu, že nedoložil složení zkoušky občanské integrace týkající se jazyka a společnosti tohoto členského státu, jestliže konkrétní podmínky povinnosti složit tuto zkoušku nepřekračují meze toho, co je nezbytné k dosažení cíle usnadnění integrace státních příslušníků třetích zemí.
- 3) Článek 15 odst. 1 a 4 směrnice 2003/86 nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že samostatné povolení k pobytu může být vydáno až od data podání příslušné žádosti.

Podpisy.